

Opazke.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici
Torrente, 12. Vsak list mora biti frankiran.
Rokopisi se ne vračajo.

INERCI

Inserati (razne vrste naznanila in po-
slanice) se zaračunijo po pogodbi; pri
kratkih oglasih z drobnimi črkami se
plačuje za vsako besedo 2 nov.

Naročnino, reklamacije in inserate pre-
jema uredništvo, ulica Torrente 12.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

•Edinost•

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in
soboto ob 1 uri popoldne.

Cena

Cena z a vse leto s prilogo 7 for., za
pol 3 for. 50 nov., za četrt leta 1 for.
75 nov. — Edinost brez priloge stane
za celo leto 6 for., za pol leta 3 for.,
za četrt leta 1 for. 50 nov. — Posa-
mezne številke se dobivajo pri opravi-
ništvu, v prodajalnicah tobaka v Trstu
po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po
6 nov.

•V edinosti je moč.

Interpelacija

poslanca Nabergoja in tovarišev
na ministra za bogočastje in pouk
zastran državne obrtne šole, ki se
ima osnovati v Trstu.

Primorski uradni list „Osservatore
Triestino“ je priobčil 29. dne aprila t. l.
poročilo o seji mestnega zbora v Trstu
dne 28. aprila t. l., iz katerega se vidi,
da je naučno ministerstvo s telegramom
primorskemu namestništvu 20. dne aprila
naznanilo, da se na obrtni šoli, ki se
ima osnovati v Trstu, uvede le italijan-
ščina kot učni jezik in da gre tukaj le za
vprašanje, bi li morda ne bilo umestno,
ko bi se več učencev slov. narodnosti
oglasilo za vstop v obrtno šolo, da bi se
na dotični šoli sloveščina učila kot neob-
vezan predmet. Razen tega se iz poro-
čila Tržaških listov vidi, da sta Tržaški
mestni zastop in trgovska zbornica zago-
tovala donesek za ustanovitev obrtne šole
pod tem pogojem, če bode poučni jezik
na tej šoli izključno italijanski.

Z ozirom na to, da južne kronovine
še nimajo nobene državne obrtne šole,
da se torej s primorčjo jako znatnih
državnih sredstev osnuje državna obrtna
šola v Trstu, da bi odpomogla temu ne-
dostatku, in da mora zategatelji biti pri-
stopna kolikor možno velikim krogom
prebivalstva na Primorskem in v sosednih
slovenskih deželah;

z ozirom na to, da je po statistiki
prebivalstva v Trstu in okolici 88.887 Ita-
lijancev in 26.264 Slovencev, v vsem Pri-
morski pa 276.603 Italijancev, 199.124 Slo-
vencev in 121.732 Hrvatov, ter je iz so-
sednih dežel pričakovati precejšnjega šte-
vila učencev slovenske narodnosti;

nadalje z ozirom na to, da se zlasti
mejslovenskim prebivalstvom kaže velika
nadarjenost za obrtni in velika potreba
obrnega pouka;

potem z ozirom na to, da bi uvažanje
pogoja, nekda stavljene po Tržaškem
mestnem zboru in trgovski zbornici: „da
mora biti na tej državni obrtni šoli ita-
lijanščina izključno učni jezik“ — ako vz-
amemo v poštev navedene razmere prebi-
valstva, nasprotovale državnim temeljnim
zakonom, po katerih — morajo se v de-
želah, v katerih biva več narodov, javna
učilišča tako uravnati, da . . . se dajo
vsakemu teh narodov potrebna sredstva za
izobraževanje v svojem jeziku;

konečno z ozirom na to, da bi pouče-
vanje na obrtni šoli samo v italijanščini
na jedni strani bilo škodljivo učnim uspe-

hom ter bi se na drugej strani pravica
slovenskega prebivalstva do obrtnega pouka
na razaljiv način prezirala, ter bi bili Slo-
vencev še v bodoče, če se vsprejme pogoj
mestnega zbora in trgovinske zbornice, iz-
ključeni od obrtnega pouka, ter bi bilo
proti jasnim državnim koristim, ko bi se
poitalijančenje slovenskega prebivalstva
trajno pospeševalo z jako znatnimi držav-
nimi troški, vprašajo podpisani:

1. Je li zgoraj omenjeno poročilo
Tržaškega uradnega lista resnično, in če
je resnično,

2. ali hoče gospod naučni minister
preklicati dotično naredbo ter državno
obrotno šolo, ki se bode osnovala v Trstu,
tako urediti, da bode tudi slovenskemu
prebivalstvu pristopna.

Na Dunaji 5. maja 1887.

Nabergoj in 52 tovarišev.

Delalskega podp. društva božja pot na Sv. Goro.

Znano je, da se Slovenec sploh trdno
drži vere, podedovane po njegovih očetih
in to je dobra njegova lastnost, ki ga
tudi utrjuje za brambo njegove narodnosti.
Italijanom se čudno zdi, da se je odpra-
vilo delalsko društvo na božjo pot, nam
pa čisto naravno. — Kje pa hoče ubogi
trpin iskati tešila, ako ne pri Bogu in kje
se more njegovo srce bolj navdušiti za
vse dobro in lepo, nego v hramu Matere
Božje, tam v prijaznih domačih visočinah!
Da, da vzemite delalcu vero, vzemite mu
upanje, vzemite mu ljubezen po Kristovem
uku, kaj mu pustite? Njemu obup, vam
materijalistom, ki mu vsako vero uničujete
— pa strah in grozo.

Kakor znano, bil je izlet našega dru-
štva na Sv. Goro italijanskim listom iz
dvojnega stališča jako v želodec, prvič,
ker so bili izletovci Slovenci, drugič, ker
so bili dobri katoličani; zato pa so zahte-
vali, naj bi vlada kar prepovedala vsak
izlet. — Slovani bi po liberalnih teorijah
naših Lahonov ne imeli niti živeti; ali
hvala Bogu, da lahonska drevesa ne rastejo
do nebes.

Ker so videli, da pri policiji nič ne
opravi. začeli so naše ljuštvo strašiti,
da bodo padale bombe in da bode želez-
nica z dinamitom podminirana itd. — Ali
naše ljuštvo, naš delavec v prvej vrsti
se ni dal preplašiti in v nedeljo jutraj
ob 6. uri se je zbralo na postaji okoli
600 ljudi, ki so z vlakom odšli v Gorico.

Vlak je imel 14 velikih vagonov po

64 sedežev vsak in vsi vagoni so bili
polni. V prvem vagonu je bil „Sokol“ sam,
v drugem so bili pevci, v tretjem odbor
in zastava, v drugih vagonih potem udje
in gostje, mej zadnjimi tudi deputacija
ital. društva „Unione Operaia Triestina“.

Mej potjo se je prepevalo, na postajah
je bilo povsod dosti radovednežev; ali ko
smo dospeli ob 8. uri na goriško postajo,
bilo je tam na stotine ljudstva, večinoma
slovenskega, ki nas je prijazno pozdrav-
ljalo. Na postaji nas je čakalo kakih 80
različnih voz, kateri so „Sokola“ in ude
del. podp. društva v dolgej vrsti prepeljali
skoz mesto Gorico direktno v Solkan. V
Gorici je bilo mnogo slovenskega ljudstva
po ulicah, po katerih smo se vozili, in vse
to ljudstvo nas je prijazno pozdravljalo,
Lahonov ni bilo videti, baje so se poskrili.
Lepo je bilo videti dolgo vrsto voz, in ko
so nas Solkanci zapazili, začeli so strelati.

Ob 8½ smo uže dospeli v Solkan in
odbor čitalnice je pred vasjo sprejel naše
Sokolaše, ki so z razvito svojo zastavo
pod vodstvom podstaroste g. K. ponosno
korakali v starodavni Solkan, ki je bil ves
odičen se zastavami. Sokolaši so se v Sol-
kanu ustavili eno uro, potem napravili izlet
v Grgar, kder jih je ondotni č. g. duho-
ven prijazno sprejel in tudi pogostil, udje
delalskega podp. društva so šli naravnost
na sv. Goro; blizu vrha sv. Gore je nas ča-
kalo mnogo Kanalccev s zastavo kanalske
čitalnice. Pozdravili smo se na kratko, ali
krepko in presrečno, potem pa smo v
znamenje bratske ljubezni križali zastavi,
ter skupaj z obema zastavama na čelu ko-
rakali proti svetišču sv. cerkve. Ko smo
se nekoliko ohladili, korakali smo lepo v
parih za našima zastavama v veliko bazi-
liko. Odbor je prevzel mesto v prezbiteriju,
kder je bila tudi prekrasna zastava, udje
in drugi romarji pa so napolnili skoraj polo-
vico velike cerkve, bilo nas je skupaj
blizu 2000. Pred božjo službo je bila prid-
iga; pridigal je č. g. Marko Vales lepo
in primerno času, kraju in ljudstvu, omenil
je važnosti delal. stanov, izrazil svojo zado-
voljnost, ker vidi, da tržaški delalci so
vedno ohranili svojo udanost do Matere
Božje, spodbujal je k živej veri in napo-
sleđ prosil Mater Božjo, da usliši prošnje
našega ljudstva, da varuje naše društvo in
da prosi zanj Vsemogočnega itd. Mnogim
so solze igrle v očeh mej to pridigo in
lep moment je bil posebno h koncu, ko
je vse na kolenih čestilo Mater Božjo.
Ko se je končala pridiga, obhajali so se
nekateri naši romarji in potem se je za-
čela maša, katero je bral sam prečestiti
župnik in vodja, gosp. Rutar z asistencijo

čela, orlovega nosa, vedrega pogleda,
obrazu nabranega od misli in dela; ko se
takšen prikaže v obitelji — vse se umiri
— vsi molčijo, vsi vsak svoje delo vršijo.

Ko vidimo hišnega gospodarja na dvoru,
ko povelja daje, nam se zdi videti zgodo-
vinsko vojsko-in ladjevodje, kateri so z
eno besedo upalili srečo na tisoč vojakom.
Tako tudi v obitelji, ko je navzoč dela-
ven glavar, nobeden se ne izgovarja, ne
toži; ne ravna nosa po barometru, ker je
on tak človek, kateri svojo nalogo pošteno
vrši; človek, kateri dela za sebe in obitelj,
on je, kateri skrbi vsem za kruh. In tak-
šnemu človeku se vse klanja, vsi ga spo-
štujejo.

Delo rodi obitelj, a to delo preporodi, stori
delavca stokrat močnejšega, plemenitega in
veselega. Koliko je delo slajše, ko se vé,
da delom podajamo in olepšujemo življenje
svojega upa, sodrugov veselja in nejevolje
— ljubih otrok! Lenuh mora pozabiti na
veselje, radost, ker brez dela si ne stori
gnezda; on se zadovolji z drobtinico, ka-
tera zadostuje gosenici, ko se z listjem
hrani in si dela mehurček, kateri jej je
stanovanje, hiša in grob. Obitelj ni oho-
lost, ampak potreba ljudskega sreča; narod,
kateri more ponosen biti na število obitelji
— je najmočnejši in najmočnejši.

dveh drugih č. duhovnikov; škedenjski
pevci pa so prav dobro in ubrano peli
slovensko mašo in dve Marijini pesmi. —
Romarji so mej mašo pobožno molili in
po maši so se zopet nekateri obhajali. Ko
je bila cerkvena slavnost izvršena, prive-
zale so družabnice na zastavo delalskega
podp. društva lep spominski trak z na-
pisom: „Spomin na sv. Goro dne 8. maja
1887“.

Potem smo se zopet zbrali in napra-
vili mej pritrkovanjem v zvoniku s za-
stavo na čelu procesijo okoli cerkve mej
petjem Marijinih pesmi in litanij. Potem
se še nekoliko okrepčali pri g. Makaro-
viču, ki je preskrbel prav dober zajuterk
in vrnilo smo se precej po 1. uri zopet
proti Solkanu. V znožju sv. Gore, pri
spomenskih stebrih, nas je čakalo občinsko
zastopstvo solkansko s županstvom na
čelu in odbor čitalnice s svojo imenitno
zastavo, potem „Tržaški Sokol“ s zastavo,
deputacija kanalske čitalnice s zastavo
in ljudstva na stotine in godba. Ko se
približamo s svojo zastavo, zagode godba
cesarsko, zastave se pozdravijo križaje se,
na kar jame govoriti predsednik solkanske
čitalnice, g. Tomaž Jug in v kratkem go-
voru je povdaril prijateljstvo in ozko zvezo
mej tržaškimi in goriškimi Slovenci, ter
vsklikol tržaškim Slovincem dobro došli,
nato pozdravi delalsko podp. društvo tudi
župan, g. Anton Mozetič, potem podpre-
sednik goriškega delalskega in bralnega
društva, in na to še predsednik kanalske
čitalnice.

Vsem skupaj pa je odgovoril pred-
sednik delalskega podp. društva, g. V. Do-
lenc, ter se pred vsem zahvalil za bratski
sprejem solkanske občine, potem pa še
posebno čitalnici solkanske, naglašal slogu
mej brati Slovenci itd. Mej streljanjem
topičev smo se potem začeli pomikati v
Solkan; prva godba, potem tržaški Sokol
s zastavo, občinski zastop, solkanska či-
talnica s zastavo, kanalska čitalnica s
zastavo, naposled naše delalsko podporno
društvo s zastavo in z njim tudi mnogi
udje goriškega bratskega društva.

Vsa društva se zastavami so se še
ustavila pred stanovanjem župana g. A.
Mozetiča, kder je godba zagodla še enkrat
cesarsko himno, katero je nad 1000 ljudi
poslušalo gologlavo in se potem razšlo z
ogromnimi živoklici. — Napotili smo se
potem na slavnostni prostor na dvorišče
gostilne gosp. A. Mozetiča, kder smo mej
sviranjem godbe in mej napitnicami obe-
dovali, tako, da je čas do besede precej
prešel. (Konec prih.)

Primorec ima svojo mehko obiteljsko
gnezdo v kršu; ljubezen do tega orlovega
gnezda je njegovo življenje. Zamamljen
ljubeznijo do obitelji, bori se proti silnemu
valovju oceana, in na potovanju se ne boji
nobelih zaprek. Vidi se ljudje iz vseh
krajev sveta, ko po naše domovini pro-
sjačijo denar, da ga potem zapijejo; ali
primorec, čast mu, ni videti zdravega pro-
sjačiti, ampak z sekiro na ramenu, ker za-
sluška išče.

Ako je obitelj sreča za državo, onda
je konkubinat nje nesreča; a na našo žal-
lost po naših krajih tudi v Trstu posebno
cerkvene matice napolnjene so konkubi-
nati. Po tem takim ni čuda, če nam ptujec
za domovino poseguje.

Človek — samec je nezavršen, ne-
ploden; če on noče v gnezdo, ker mu delo
smrdi — onda je človek padel. Zlo živimo
za to, ker je polno samecev. Govorimo
samo o takšnih, kateri so brez hiše in po-
sestva, ali polni lenobe; a ne o tistih,
kateri z ozirom na lastno naravo in čut,
nočejo obitelji, samo da na drugem polju
morejo izdati polno delanost lastnih čustev.

(Konec prih.)

PODLISTEK.

Moralnost in plačilo dela.

(Dve, tri besede slovenskim delavcem.)

(Dalje.)

Sveta ideja domovine, kakor se v
omenjeni knjizi čita, počiva na ideji obit-
telji. Zato starčki lepo pravijo, da hiša
je „seminarium republicae.“ Ko hočeš
omeriti državo, domovino — omeri obit-
telj, omeri hišo. Hiša je kovačnica vsega
dobrega in zločestega; ona je sveto ognji-
šče, kjer se žarita ogenj sreče in blago-
slova — in ta sveti ogenj podpihava prvi
duhoven — oče obitelji. Če je oče lenuh,
prijatelj slabih društev — potem na tem
ognjišču ne vidiš žarka ognja, ampak gosti
dim, kateri zatira dostojanstvo in poklie
hiše; in to je na potu razvitka domovine,
države.

Priden človek delavec je zadovoljin
— in ko mu je duša zadovoljna — je
tudi ljubezni žejna; ker ljubezen je v
vseh oblikah najlepša, najljubša in naj-
trajnejša. Priden delavec pozna pravico in
dolžnost, katera mu obitelj nalaga — in

vse to je njemu le veselje, ker sploh spo-
ljuje prvi zakon narave, on dela. Napre-
dovali smo jako, ko sodimo domoljube po
sladkem govoru, hočemo takšnega domo-
ljuba najti, prekoračimo hišni prag. Zvest
in delaven oče je največji domoljub. Tukaj
se učimo po starem Rimu in novej Angle-
škej. „Država ne rodi obitelj — pravi —
pravi nek italijanski domoljub — ampak
obitelj zaraja državo in zato ima društvena
pravica svoj izvor v obitelji, in potem še
le v državi. Društvo v obitelji je na po-
dlogi morale, ako ta podloga iz obitelji
preide na državo — postane postavna.“

Ima udov obitelji, kateri ne marajo
za delo, ampak se drže reka: „dolce
far niente“; ali ko se na vratih prikaže
delaven oče, precej si najde vsak svoje
delo, ker očeta-delavca pogled imponuje.

Delavnega očeta vse spoštuje, vsi mu
se klanjajo; on je ozbiljni in edini učitelj
morale; oče — lenuh je nesreča za hišo,
nesreča tudi za domovino. Srečna je zemlja,
v katerej je mnogo obitelji, kojim je de-
laven oče na čelu, ko ni v hiši starešine,
pride večkrat nejevolja, ker ko je opravilo,
pošilja ga drug do drugega, in naposled nobe-
den dela ne opravi.

Prišedši v svojo obitelj — državo,
starešina, možak junaškega stasa, visocega

Letos smo le v Gorici zgubili uže drugega narodnega veljaka, in ako po pravici žaljuje po Erjavcu ves slovenski, rekel bi slovanski svet, mora po Hribarju v prvej vrsti žalovati vsa Primorska in deloma Kranjska, posebno pa Goriška, kder je bilo ožje polje delavnosti rajnega Antona.

Rodil se je rajni leta 1839. v Tuhinju na štajersko-kranjske meji, v Ljubljani je obiskoval nižo gimnazijo in prepartandijo in prišel je leta 1860. za učitelja v Vipavo. Tam je v kratkem pokazal, da je učitelj po božji volji, mož je klen, ljubeč svoj narod in mladino. Rajni kanonik-dekan vipavski, veleč. g. Gabrijan je v njem spoznal pravega šolnika in ga je sploh porabil v ljudsko odgojo, kder je le bila prilika.

Pod njegovim vodstvom ustanovil se je bil v Vipavi močan pevski zbor, kakoršnih ni bilo v tistem času skoro nikder po Slovenskem; dokaz temu je, da je isti zbor večkrat nastopil v goriški čitalnici leta 1862. in 1863., in vsakokrat je ta mešani zbor v Gorici žele zasluženo pohvalo ne le od občinstva sploh, temuč tudi od večakov. Hribarjevo ime kot učitelj in pevovodja je zaslovelo po vsem Notranjem in Primorskem, tako sicer, da so si vplivni rodoljubi goriški na vso moč prizadevali, da spravijo Hribarja v Gorico in res se je to posrečilo uže leta 1864, ker rajni je bil imenovan isto leto učiteljem na goriškej c. kr. vadnici. Znano je, kako so Vipavci žalovali po njem, in smelo rečemo, da so bili časi, ko je Hribar na strani nepozabljivega dekana Gabrijana deloval na Vipavskem, uprav najlepši časi, na katere se Vipavci še zdaj s ponosom in veseljem spominjajo. Ko je Hribar prišel v Gorico, precej je prevzel vodstvo pevskega zbora v čitalnici, ki je tistikrat tako slul, kakor nikoli poprej in poznej. Koliko lepih besed je tistikrat prirejela čitalnica goriška, koliko izvrstnih skladb Hribarjevih so njegovi pevci prepevali pri takih prilikah!

Omeniti je tudi, da je v prvem času Hribar podučeval pevski zbor goriških slovenskih srednješolcev, katerim na čelu je stal sedanji drž. poslanec dr. A. Ferjančič. Isti zbor je kesneje vodil znani naš domači skladatelj, jako nadarjeni raj. Josip Kocijančič. Komu ni znano, koliko je storil ta dijaški zbor za probujenje naroda v Gorici in okolici! Tudi solkanska čitalnica, ki je stoprv v nedeljo praznovala svojo dvajsetletnico, je v prvem času svojega obstanka mnogo imela se zahvaliti Hribarjevemu dijaškemu pevskemu zboru. Ni bilo sploh večše veselice na Goriškem, kder ne bi bil rajni Hribar nje duša in tudi šempaski tabor, kateremu je bil oče rajni Lavrič, je v Hribarju poleg drugih rodoljubov imel svojega pospeševalca. Leta 1874. se je ustanovilo društvo „Slavce“, kateremu duša je bil rajni, in koncert v goriškem gledišču, nastop tega društva v Komnu in Nabrežini, to so bili živi dokazi, koliko je mogoče storiti pod vodstvom večšega, energičnega in požrtovalnega moža. Prevelika požrtovalnost je uprav najbrže kriva prezgodnje smrti Hribarja, kajti pisec teh vrst se dobro spominja, ko je rajni pred 18 leti pri nekem koncertu zgrudil se na tla in bil potem par mesecev bolan, pa od tiste dobe tudi nikoli ni bil več prav zdrav. Pri vsem tem, da je toliko delal za narod, ni nikoli zanemarl službenih dolžnosti, v svojem službenem navdušenju je veliko več delal, nego mu je bilo treba, mož je bil, kakoršnega terja pesnik Gregorčič. To pa so njemu predpostavljene gosposke priznane in ga tudi odlikovale, kajti uže pred 10 leti je bil imenovan vodjem vadnice v Gorici in cesar sam ga je pred nekaterimi leti odlikoval s zlatim križem za zasluge. Pred par leti je vsled prevelikega delovanja zbolel in dejali so ga v začasni pokoj. Ali še ni bil zdrav, ko je zopet vse strune napel, da mu je šolski svet zopet izročil vodstvo vadnice. Leško bi se bil kaj bolj varoval, toda njegova narava mu tega ni pustila, bil je uprav suženj svoje dolžnosti, in ker je svoje sile veliko prenapel, zbolel je zopet pred par meseci; pa ta pot ni bilo več pomoči: v soboto v noči preminolo je za človeštvo toli koristno življenje, na žalost ne le družine, prijateljev, temuč tudi na žalost vsega naroda, zapustivši nepreskrbeno družino 6 otrok.

Hribar je bil tudi dober skladatelj, zložil je mnogo posveth, ki so se vkoreninile v narodu, kakoršnje so „Slavček“, „Slovan“, „Prisega“, „Kviško sinovi“; zložil je tudi nekoliko kantat za razne prilike; napravil je tudi muziko za Klo-

dičev „Novi svet“, ali še boljše so bile njegove cerkvene skladbe, in je bil Hribar sploh jako unet za cerkveno petje, pa za pravo cerkveno petje. Da se v tem temeljito izobrazil, prečital je skoro vse prve nemške pisatelje, posebno pa Witta. — Hribarja so dičile še posebne lastnosti srca; mož ni poznal nobene nakane egoizma, odkritosrčen je bil do skrajnosti, dobitljiv prav tako, in vsak Hribarjev šolar rad pripozna, da je Hribarja ljubil. Znano je, kako so starejši učitelji bili strah učencev; pa pri Hribarju je bilo to drugače, on se je učencem znal prikupiti in jih z ljubeznijo vodil naprej.

Rajni Hribar je bil torej mož jeklenega značaja, mož Bogu i njegovej cerkvi, svojemu narodu in domovini, cesarju in Avstriji do skrajnosti udan, gotovo tudi pred vsem konstatira, da ni resnična razlaga, katero je Unger dal vladinej izjavi od 22. aprila. Vlade so se vselej prizadevale, državno jedinstvo z vlastitostmi dežel in ljudstev družiti, in s tem so tudi ravnale po cesarjevi želji. Iz tega vzroka se je v letu 1867 enakopravnost zakonito določila in zato se je od leta 1868 sem izdalo več ukazov, ki se nanašajo na rabo družih jezikov razen nemškega. Ukaz od 22. aprila 1872. (od ministerstva, v katerem je bil Unger) je uredil rabo srbsko-hrvatskega jezika v Dalmaciji. Nikoli se ni dvomilo, da imajo vlade pravico, take ukaze izdati. Za izdajanje napadanega ukaza je govorilo tudi prizadevanje, opravilo v Pragi zmanjšati. Kar je g. Unger rekel o pravicah, izvirajočih iz navade, to se ne ujema z omenjenim ukazom za Dalmacijo, kder je bil italijanski navadni jezik. Razloček notranjega uradnega in sodnega jezika (občevalnega jezika z strankami) vlada na vsak način obdrži, ona ga ni izmislila, on izvira iz dejanj. Tako razvitemu ljudstvu, kakor je česko, ne smejo se vedno le prevodi podajati; notranja služba pa, občevanje z višjimi gosposkami, celo kar se tiče dopisov iz Galicije, bodi nemška. Če opozicija kaže na domoljubni in dinastični svoj čut, ima tudi vlada pravico na ta čut in spomina na to, da cesar prvenstva ne daje nobene narodnosti, ampak vse narode z enako ljubeznijo objemlje, kar je bilo izrečeno tudi v prestolnem govoru, ki je zaznamoval Avstrijo kakor braniteljico pravice njenih dežel i narodov. Minister sklene z besedami: resnica in pravica! — G. pl. Plener starši je govoril za nepogojno vzdržanje nemškega jezika v Avstriji, kakor uradnega in državnega jezika. — Dvorni svetovalec Randa je najprej dokazal popolno opravičenje razločka mej notranjim službenim jezikom in sodnim jezikom za stranke in zakonitost ukaza, ki je potreben, da se doseže točno in varno sojenje. Zakon od leta 1864. ukazuje le relatio factorum v nemškem jeziku, tedaj to, kar se danes imenuje razlaganje ali menenje. Razsodba se je morala izreči v jeziku stranke. Ukaz tedaj tudi s tem zakonom ni v nasprotju. Govornik ga smatra na vse strani za opravičenega in podpira tedaj Falkenhaynov predlog. — Seja se je potem do 7½ ure odložila. — V večernej seji je izjavil knez Carlos Auersperg, da je ukaz vzemiril nemško prebivalstvo. Ako zbornica sprejme Falkenhaynov predlog, dala bi se vladi prosta roka i nastopila bi nevarnost, da se prinese še druge žrtve strankarstvu. — Grof Lobkovic dokazuje temeljito, zakaj ni zadovoljen s komisijnim predlogom, če tudi ga je kakor komisijni načelnik po opravljenem redu podpisal. On ne dvomi, da ima vlada pravico ukaz izdati in dokazuje, da se jezikovno prašanje more vrediti le po posameznih deželah. Vedno se mora varovati enakopravnost in praktične potrebe v poštev jemati. Govornik omenja svoje skušnje kakor načelnik českega deželnega odbora, kder je opravičil red k ljubju dveh jezikov lahek in vreden. Klic, naj se Česka razdeli v dva dela, ne bode v zbornici imel nobenega pristaša, ker v konečnih posledkih pomenja razrušenje Avstrije. Govornik i njegovi somišljeniki bodo glasovali tako, kakor jim nareka njihovo gorko, odkritosrčno, od njihovih očetov podedovano avstrijsko domoljubje. — Grof Taaffe zavrne kneza Auersperga glede proste roke; ker vlada ustavne države se drži ustave in zakonov. Vladi je bila avstrijska državna misel vedno pred očmi. Sicer ne bi vredna bila, biti na tem mestu. Vlada se zavaruje proti Schmerlingovemu predlogu, ker je uže v komisiji dokazala zakonitost ukaza. Komisijni predlog sega v izvrševalno oblast vlade, zato je ona zoper njega. Falkenhaynov predlog se ujema popolnoma s pravnim prepričanjem vlade; ona ga tedaj priporoča, da se sprejme. — Gosp. pl. Schmerling opazi še brez vsake potrebe, da v tej zbornici ne govori i ne stavi predlogov kakor načel-

Politični pregled.

Notranje dežele.

Gosposka zbornica j 7. t. m. razpravljala Schmerlingov predlog glede jezikovnega ukaza pravosodnega ministra od 23. septembra 1886. Baron Conrad je poročeval o sklepih dotične komisije in priporočil predlog večine. Schmerling je zagovarjal predlog manjšine, grof Falkenhayn pa drugi predlog manjšine. On i njegovi somišljeniki so dvomili v začetku, da ima zbornica pravico vtikati se v to stvar in so hoteli glasovati za prestop na dnevni red, ali opustili so to, da se ne bode zdelo, da se ne upajo poseči v to stvar, ki je vendar čisto jasna. Komisijne razprave so dokazale popolno juridično in politično opravičenje ukaza. Njegov predlog, kakor tudi Schmerlingov, sta edinstveno dosledna, predlog večine pa ne; zadnji je le podatek naključij. Glasovanje se lahko primerja osvobođenju ab instancija, ter ima v sebi neko očitjanje vladi, s katerim se on i njegovi prijatelji ne ujemajo. — G. Unger govori zoper Taaffejeve izjave od 22. aprila, ter pravi, da je opozicija domoljubna in se bojuje s poštenim orožjem. Vlada trdi, da ukaz ne pobija načela, da je notranji uradni jezik v Pragi in Brnu nemški, vendar hoče ukaz, kazoč na druge izjeme na Tirolskem, v Dalmaciji in Galiciji, zagovarjati. Govornik se trudi dokazati, da se od vlade izrečeni razloček mej notranjim uradnim in sodnim jezikom ne nahaja. Vlada ni imela pravice, nemškega jezika, katerega veljava je oprta na pravice, izvirajoče iz navade, z samim ministerskim ukazom odpraviti. Na Českem posebe je nemški jezik zakoniti uradni, po zakonu, ki določa, da se mora relatio factorum nemški goditi. Sklicevanje na člen 19 temeljnih zakonov ni umestno, ker sodbe se ne izrekajo v imenu dežele, ampak v imenu države. Ako bi ukaz bil v veljavi, moralo bi se najvišje sodišče razdeliti v toliko senatov, kolikor je deželnih jezikov. Celo oktoberski diplom govori o enem polnovernem tekstu zakona, namreč nemškem; je tedaj nemški uradni jezik. Govornik in njegovi somišljeniki sicer nemajo upanja, da bi prodrli, ali oni se bore za jezikovno in pravosodno jedinstvo v državi. — Prof. Maassen hoče ukaz, katerega zakonitost ni dvomljiva, pretresti od politične strani. Vojna v letu 1886. je Avstrijo iz Nemčije izključila. Združitev Nemcev v Avstriji i nemške državi je politično in moralno nemogoča; Nemcem v Avstriji tedaj ne ostaje nič drugega, nego ločitev smatrati za stalen političen faktum. Avstrija je odslej sama nase navezana, ter se mora prizadevati, svoje narode na podlogi enakopravnosti v harmonično celoto zvezati, toliko bolj, ker je narodna

čestihlepnost v našem času posebno živa. Privilegija nemški jezik v Avstriji nema; zgodovinski momentom so razmere vzele stvarnost. Nemci veljajo v Avstriji v prihodnje le toliko, kolikor je pristojno sedanjemu njihovemu stanju; prav tako morajo Nemci tudi pravico družih narodov pripoznavati. Uže osem let dela vlada na to, da pomiri narode; če se ta namen doslej ni še dosegel, ni krivo tega Taaffejevo ministerstvo. Trditev pa, da so razmere zdaj slabše od poprej, neresnična je popolnoma. To velja le dozdevno za površje, pod tem pa je mogočen tok v ljudstvu za mir. Napadani ukaz se opira na resnično načelo, ker sodišča so ustanovljena za ljudstvo, ne pa nasprotno. Govornik bo tedaj glasoval zoper drugo točko komisijnega predloga. — Minister Pražak pred vsem konstatira, da ni resnična razlaga, katero je Unger dal vladinej izjavi od 22. aprila. Vlade so se vselej prizadevale, državno jedinstvo z vlastitostmi dežel in ljudstev družiti, in s tem so tudi ravnale po cesarjevi želji. Iz tega vzroka se je v letu 1867 enakopravnost zakonito določila in zato se je od leta 1868 sem izdalo več ukazov, ki se nanašajo na rabo družih jezikov razen nemškega. Ukaz od 22. aprila 1872. (od ministerstva, v katerem je bil Unger) je uredil rabo srbsko-hrvatskega jezika v Dalmaciji. Nikoli se ni dvomilo, da imajo vlade pravico, take ukaze izdati. Za izdajanje napadanega ukaza je govorilo tudi prizadevanje, opravilo v Pragi zmanjšati. Kar je g. Unger rekel o pravicah, izvirajočih iz navade, to se ne ujema z omenjenim ukazom za Dalmacijo, kder je bil italijanski navadni jezik. Razloček notranjega uradnega in sodnega jezika (občevalnega jezika z strankami) vlada na vsak način obdrži, ona ga ni izmislila, on izvira iz dejanj. Tako razvitemu ljudstvu, kakor je česko, ne smejo se vedno le prevodi podajati; notranja služba pa, občevanje z višjimi gosposkami, celo kar se tiče dopisov iz Galicije, bodi nemška. Če opozicija kaže na domoljubni in dinastični svoj čut, ima tudi vlada pravico na ta čut in spomina na to, da cesar prvenstva ne daje nobene narodnosti, ampak vse narode z enako ljubeznijo objemlje, kar je bilo izrečeno tudi v prestolnem govoru, ki je zaznamoval Avstrijo kakor braniteljico pravice njenih dežel i narodov. Minister sklene z besedami: resnica in pravica! — G. pl. Plener starši je govoril za nepogojno vzdržanje nemškega jezika v Avstriji, kakor uradnega in državnega jezika. — Dvorni svetovalec Randa je najprej dokazal popolno opravičenje razločka mej notranjim službenim jezikom in sodnim jezikom za stranke in zakonitost ukaza, ki je potreben, da se doseže točno in varno sojenje. Zakon od leta 1864. ukazuje le relatio factorum v nemškem jeziku, tedaj to, kar se danes imenuje razlaganje ali menenje. Razsodba se je morala izreči v jeziku stranke. Ukaz tedaj tudi s tem zakonom ni v nasprotju. Govornik ga smatra na vse strani za opravičenega in podpira tedaj Falkenhaynov predlog. — Seja se je potem do 7½ ure odložila. — V večernej seji je izjavil knez Carlos Auersperg, da je ukaz vzemiril nemško prebivalstvo. Ako zbornica sprejme Falkenhaynov predlog, dala bi se vladi prosta roka i nastopila bi nevarnost, da se prinese še druge žrtve strankarstvu. — Grof Lobkovic dokazuje temeljito, zakaj ni zadovoljen s komisijnim predlogom, če tudi ga je kakor komisijni načelnik po opravljenem redu podpisal. On ne dvomi, da ima vlada pravico ukaz izdati in dokazuje, da se jezikovno prašanje more vrediti le po posameznih deželah. Vedno se mora varovati enakopravnost in praktične potrebe v poštev jemati. Govornik omenja svoje skušnje kakor načelnik českega deželnega odbora, kder je opravičil red k ljubju dveh jezikov lahek in vreden. Klic, naj se Česka razdeli v dva dela, ne bode v zbornici imel nobenega pristaša, ker v konečnih posledkih pomenja razrušenje Avstrije. Govornik i njegovi somišljeniki bodo glasovali tako, kakor jim nareka njihovo gorko, odkritosrčno, od njihovih očetov podedovano avstrijsko domoljubje. — Grof Taaffe zavrne kneza Auersperga glede proste roke; ker vlada ustavne države se drži ustave in zakonov. Vladi je bila avstrijska državna misel vedno pred očmi. Sicer ne bi vredna bila, biti na tem mestu. Vlada se zavaruje proti Schmerlingovemu predlogu, ker je uže v komisiji dokazala zakonitost ukaza. Komisijni predlog sega v izvrševalno oblast vlade, zato je ona zoper njega. Falkenhaynov predlog se ujema popolnoma s pravnim prepričanjem vlade; ona ga tedaj priporoča, da se sprejme. — Gosp. pl. Schmerling opazi še brez vsake potrebe, da v tej zbornici ne govori i ne stavi predlogov kakor načel-

nik najvišjega sodišča, ampak kakor zborničin ud; očitjanje, da je v predlogu zahtoba vlade, ni opravičeno. Drugačna menitev ni še zahtoba. Pravna stran prašanja je vsekako dvomljiva. Trditev, da vredba jezikovnega prašanja pripada izvrševalnej oblasti, dvorezen je meč, ker ukaz ene vlade lahko ukaz druge prekličie. Govornik se obrača proti Lobkovicu in pravi, da se ne more govoriti o tem, da se hoče vladi spodkopati spoštovanje; tudi sedanja vlada brez dvoma želi najboljše, ali nobeden ni nezmotljiv. Govornik i njegovi tovariši se bodo zelo veselili, če dogodbe dokažejo, da so prečno gledali. — Po končanej besedi poročevalca Conrada se je na Falkenhaynov predlog glasovalo za vsak predlog po odstavkih. Predlog večine prvi odstavek je padel, dobil je le 8 glasov; drugi odstavek je tudi padel z 72 glasovi proti 147. Schmerlingov predlog manjšine je padel; Falkenhaynov predlog manjšine, prvi odstavek je bil sprejet z veliko večino; drugi odstavek je bil tudi sprejet. — Sprejeti predlog se glasi tako le: 1. Pripoznava se, da ni nobenega vzroka, zaradi katerega bi se mogel pravosodnega ministerstva ukaz od 23. septembra 1886. od pravne strani pobijati. 2. Pripoznava se, da zoper imenovani ukaz tudi od politične strani ni nobenega poudika. — To je bila silno važna in zanimiva razprava, kakršne so redke v gosposkej zbornici. Vsa stara plemenita liberalna garda s kopo nekdanjih ministrov pod vodstvom starega Schmerlinga se je zagnala zoper enakopravnost Slovanov in sedanjo vlado, a bila je poražena. Pravica je zmagala, enakopravnost je vzela krepko trdnjavo svojim sovražnikom, Taaffejeva vlada se je bolj utrdila, naša vojska se pomnožila in ohranila, sovražnikova zmanjšala in zbegala.

V seji 6. t. m. poslanske zbornice je vlada podala predloge o skupnih troških obeh državnih polovic. Poslanci Fiegl, Pernerstorfer in Kronawetter očitajo vladi samovoljnost in grajajo posebno postopanje policije proti delavcem. Zadnji je predlagal, naj se takoj odpravijo izjemni zakoni. Policijski načelnik Krtička zavrača očitjanja policiji ter naglašja koristno njeno delovanje ter dokazuje, da tožbe o trdih učinkih izjemnih zakonov niso opravičene. Potem se sprejme dotični naslov. Pri naslovu „politiška uprava“ zavrne grof Taaffe Pickertove priporočbe zoper českega deželnega namestnika ter očitjanja zoper njega ovrže. Poslanec Wiedersperg je govoril o ozdravljanju stekline v dunajski bolnišnici; gosp. Nabergoj je interpeliral naučnega ministra, ali ima voljo, gledé učnega jezika na tržaške obrtne šole take zaukaze dati, da bodo mogli obrtno šolo tudi Slovenci obiskovati. — V večernej seji se je sprejel naslov politiška uprava. Poslanec Masovčič je zahteval, naj se v Dalmaciji ustanoviti dve bolnišnici, da se zatara bolezen Skrljevca ter zavrne poslanca Knotza, ki je govoril o zatiranju Italijanov v Dalmaciji. O Italijanih v Sibeniku se more prav tako govoriti, kakor o Italijanih v Berolinu; vlada bi se vendar uže morala odločiti slovanski jezik v uradih slovanske Dalmacije uvesti. Avstrija nema nikakega vzroka, vzdržati v Dalmaciji italijanski jezik kakor ostanek benečanske kulture v očito škodo slovanskega naroda.

V seji 8. t. m. je vlada predložila več trgovinskih pogodb s zunanjimi državami in zakonsko osnovo glede ustavljenja porot v kotarskem sodnem okrožji še za eno leto. Poslanec Meissner je interpeliral zaradi zaplenitve „Leitmeritzer Zeitung“ vsled nečega dopisa o bivanju škofa Schöbel v Tečnu. Potem se je pričela podrobna razprava o proračunu ministerstva za deželno bran.

V seji 9. m. se je sprejel proračun ministerstva za deželno bran. Potem se je pričela razprava o proračunu naučnega ministerstva. Pri naslovu osrednje vodstvo je Weitlof grajal delovanje naučnega ministra in vlade in rekel, da ni res, da se poduk českih otrok na Dunaji zanemarija, on želi, naj se k malu reši zakonska osnova glede plač verskih učiteljev. Govornik navede iz nekega slovanskega berila stavek zoper Nemce in zavrne očitjanje, da nemški narodnjaki niso domoljubni. — Naučni minister zavrne Weitlofova očitjanja in pravi, da upa, da se zbornici posreči zakonsko osnovo glede plač verskih učiteljev še v tem zasedanju rešiti. Glode stavka iz slovanskega berila pravi minister, da je to le dokaz, kako potrebno je bilo izčistiti šolske knjižnice. Učitelji sami so bili sodniki o tej zadevi, oni so dobili za to delo le prav kratek program; knjige morajo biti: ne nepatriotične, ne nenravne, ne brezverske. — Ker je proračunski odsek izbrisal iz proračuna mesto družega

otdelnega načelnika, dokazal je minister potrebo tega mesta, ker bode mnogo dela vsled predrugeb nižjih gimnazij in velikih šol in vsled vedno rastočih zahtevanj pri obrtnem poduku. Potem je minister prav krepko in določeno pobil Plenerjevo izjavo, da en del mladine odraste brez vere v Avstrijo i nje obstoj. — Potem je poslanec Šuklje razložil razmere slovenskih šol, ter predlagal, naj se mesto drugega odelnega načelnika zopet v proračun postavi. Ta predlog stavi, kakor šolnik in Slovenec; ker Slovenci so straža na Adriji in Soči, in vsak avstrijski državnik mora pripoznavati veljavo Slovencev, kakor se pripoznava vrednost gozda v prepovedi, ki za- držuje plaze. Potem se je razprava pre- trgala. — Včeraj je bila zopet seja.

Poslanska zbornica bo od- slej vsak dan imela dve seji, da proračun vsaj do 20 t. m. reši. Potem pride v raz- pravo še zakon o poštnih hranilnicah, pred- loga o državnih železnicah i nekoliko manjših zakonskih osnov. Na vsak način bo zbornica do meseca junija zborovala.

V ogerskejši poslanskejši zbor- nici je 7. t. m. interpeliral Irany, ali je resnična vest „Nordd. Allg. Ztg.“, da se je 17. januarja 1877. mej Avstrijsko- Ogersko in Rusijo sklenol dogovor glede zasedanja Bosne in Hercegovine.

Vnanje dežele.

Nemška poslanska zbornica je 7. t. m. sprejela predloge zastran pre- drugačenja nekaterih okrajev na Poznans- kem. Minister Puttkamer je izjavil, da je predloga strogo politična i nje namen je ohranitev celote Prusije zoper vedno dalje segajoče napore, da se poljsko kraljestvo zopet ustanovi. Tako Puttkamer, mi pa menimo, da je nje namen ponemčenje Poznanskega.

Španska poslanska zbor- nica je 8. t. m. z 206 glasovi proti 50 sklenola, da se imajo v Španiji uvesti po- rotne sodbe.

Iz Madrida se poroča, da je španska vlada sklenola, polastiti se necega ozemlja na rudečem morju na afrikanskem obrežju, ne daleč od Masave. To ozemlje so prodali afrikanski glavarji za 125.000 frankov španskim mornaričnim častnikom, ki so preiskovali afrikansko obrežje na rudečem morju, da dobe kak ugoden kraj, kder bi napravili zalogo za oglje parnikom na poti proti filipinskim otokom. To pa je italijansko vlado hudo dregnolo. Depretis je zahteval od španskega poslanca pojas- nila, ker pa mu jih ta ni mogel dati, na- ročil je italijanskemu poslancu v Madridu, naj mu ta o tej stvari poroči, pa tudi italijan- ski vojni minister se je o tej stvari obrnol na generala Saletto v Masavi. Tako se utegneti Italija in Španija zaplesti zaradi afrikanskih posestev in lahko se zgodi tudi, da obe te državi navskriž prideti s Fran- cosko in Angleško, ker tudi te dve ne puščati iz oči afrikanskega obrežja.

DOPISI.

S Krasa 9. maja. [Izv. dop.] (Zbo- rovanje učiteljskega društva za sežanski okraj). Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj je imelo v dan 5. maja t. l. svoje zborovanje v prostorih ljudske šole v Divači po Vam uže nazna- njenem dnevnem redu. udeležilo se je tega zborovanja 25 učiteljev in učiteljic; mej njimi sta bila dva (g. Ugowitzer in Martelano) iz Istre, jeden (g. nadučitelj M. Zarnik) iz Trnovega na Notranjskem, a gđc. Pakiz iz tržaške okolice. Ob 9. uri zjutraj otvori predsednik gosp. nadučitelj Benigar zborovanje z običnim pozdravom, kateri je veljal še posebno došlim gostom, ki ne služijo v našem okraji, posebno pa g. nadučitelju M. Zarniku, ki se je tako daleč potrudil k nam. Zbor pozdravi sled- njega z navdušenim „živio!“ Na to so se vsrile ostale točke po dnevnem redu, namreč: verifikovanje zapisnika zadnjega zborovanja. Pri 2. točki: „O kmetijstvu v nadaljevalnem tečaju“ je čital g. naduč. Benigar. Pri tem je opozarjal na Kra- merjevo knjigo. Na predlog gosp. Kanteta se sklene, da se izvoli odbor, ki določi tvarino, ki bi se imela v nadaljnjem tečaju prebaviti. 3. točka: je g. Kosovel ocenje- val Fr. Kuhačevo „Pjevanko“. V lepo ustavljenem referatu je hvalil delo odlič- nega muzika-pedagoga. Posebno nas je za- nimalo izvedevši, da slavnj skladatelj prof. Kuhač je za to, da se goji v naših ljud- skih šolah le jednoglasno petje, kar smo vsi odobravalj. Na to je sledilo poročilo tajnikovo, blagajnikovo in perovodjevo. Po pregledovanih računih je prišla na vrsto volitev novega odbora. Na predlog Janko Leban ostane pri starem; samo

namesto odstopivšega g. Hrovatina in g. Fr. Tomšiča izvolita se v odbor gg. Starec in Bano. Pri zadnji točki: Razni nasveti, slišali smo marsikoji pameten nasvet. A najzanimiviji je bil oni g. Kanteta, ki je želel, naj naše društvo po sl. c. kr. okr. šolskem svetu predloži svoje menenje o sedanjih učnih načrtih visokemu c. k. de- željnemu šolskemu svetu; kajti, kakor se sliši, namerjava visoki isti izdati poprav- ljene učne načrte. Ta Kantetov nasvet se radostno vzprejme in izvoli se odsek, ki ima izvesti to, kar je g. Kante predlagal.

Po zborovanju smo šli v divaško vile- nico. Tu moram se javno zahvaliti slav- nemu „toristnemu klubu“, ki nam je do- volil brezplačen vhod. Vilenico popisovati, reklo bi se vodo nositi v morje. Stvar je nemogoča! Treba je videti na svoje oči, da človek dobi jaseen pojem o njej. Samo to povem, da sem uže videl postojinsko, škocijansko in lokavsko jamo, pa nobena ni name naredila takega vtiska. In tudi moji kolege bili so enih in istih misli, da je divaška jama najlepša. Kdor ne verjame, idi sam je gledat; gotovo mu ne bo žal! V jami smo peli marsikojno lepo pesen, užigali umetne ognje, ki so nam najlepše partije intenzivno osvitljevali. Zares, gan- ljivo-veličastnih prizorov smo dovelj imeli v jami divaške. Škoda, da ni bilo še vpisne knjige, da bi nam bil naš pesnik zapisal va-njo kak lep impromptu, kakor je to storil v škocijanskej jami!

Po obisku divaške jame smo se zbrali k skupnemu obedu pri občinskem načel- niku g. Josipu Mohorčiču v tako zvanej „baraki“. Imeli smo dober in nedrag obed. Priporočamo torej gosp. Mohorčiča zaradi njegove solidarnosti in prijaznosti vsem obiskovalcem divaške jame najtopleje!

Pri obedu nas je počastil tudi mladi nadopolni doktor Gregorin iz Sežane, ko- jega smo radostno vsprejeli v našo sredo.

Prvo napitnico je izvedel g. Janko Leban. Grobna tišina nastane, ko spoznamo, da mož govori — v verzih. Škoda, da ne- mamo prekrasne napitnice — „učiteljskejši slogi“ — v originalu pred sabo! Vredna bi bila, da jo prinese kak list v vsem nje- nem obsegu! Gosp. Kante je lepo napil navzočnemu nadučitelju Zarniku; Zarnik primorskemu učiteljstvu, posebno pa vrlim učiteljicam, ki se ne odtogujejo (kakor na Kranjskem) zborovanjem. G. Kosovel je napil pisatelju Janku Leban. Janko Leban odgovori v verzih ter napije slovenskemu narodu. Znamenito je tudi to, da je isti gospod napil tudi spominu pokojnega sklada- telja Hajdriha, vsled česar je predlagal g. Kosovel, naj se pokojnemu Hajdrihu, bivšemu učitelju v Rodiki, postavi spo- minska plošča v šoli rodliškejši. Ta burno vzprejeti predlog izvede naše društvo o svojem času. Omeniti nam je tudi napit- nice Janko Lebanove nazočnemu dr. Gre- gorinu kot učiteljskemu prijatelju. Dr. Gre- gorin odgovori, konstatujoč, da je v istini velik prijatelj učiteljem, ker ti da so pod- laga narodovejši prosveti.

In tako so nam mej lepim petjem in navdušenimi napitnicami ginole ure, dokler ni prišel čas razhoda. Nekoji smo se zbrali na restavraciji čakaajoč „lukamatije“, da nas odvede proti Sežani — štimani. Tu smo imeli priliko spoznati vrliga gosp. re- štavraterja Pečnika, ki je res poštenjak od nog do glave. Rodom je Stajarsk Slo- venec. Pokazal nam je pohvalno pismo, ki je je dobil o priliki, ko je 250 turistov pohodilo divaško jamo; baš ta gospod je tudi našega prestolnika Rudolfa pogostil, zaradi česar si je stekel občno zadovolj- nost. Priporočamo tudi prijaznega gosp. Pečnika prav gorko našim potovalcem.

Konečno ne smemo zamolčati, da z naše četverorazrednice v K. ni bilo nobe- nega učitelja k zboru. Isto tako sta se odlikovala naša „učiteljska zastopnika“ pri okr. šol. svetu s svojo — nenavzoč- nostjo. Nu, glede slednjih dveh se ne vznemirjamo, ker vemo, da jima je glede zastopstva — odklenkalo!

Domače vesti.

Javni občni zbor pol. društva Edinost bode v nedeljo 15. maja v Trstu v dvo- rani restavracije gledišča „Fenice“, uhod iz ulice S. Francesco, točno ob 10 uri do- poludne. Na dnevnem redu bode: 1. Letno poročilo. 2. Letni račun. 3. Protest proti protestu zaradi slovenskega napisa na tr- žaškejši postaji herpelske železnice. 4. Pro- šnja na vlado zaradi boljšega varovanja domačega ribstva, domačega cvetličarstva in sadjarstva nasproti inostranskejši konku- renciji, posebno o priliki ko se bode po- novila trg. pogodba z Italijo. 5. Prošnja na visoko c. kr. ministerstvo, da bode na novejši obrtniškejši šoli v Trstu slovenski

jezik prav tako podučni jezik, kakor itali- janski. 6. Resolucija na vlado, da reši uže pred 2 letoma uloženi priziv proti sklepu mestnega zbora tržaškejši v zadevi prošnje 1429 očetov za slovenske ljudske šole v Trstu. 7. Resolucija, v zadevi obdačenja perie v okolici. 8. Posamezni predlogi. 9. Volitev predsednika, 9 odbornikov in 2 pregledovalcev računov. ODBOR.

Pogreb ranjkega Antona Hribarja v Gorici je bil v ponedeljek ob 6 uri popol. Zopet so pokazali goriški Slovenci, da znajo čestiti svoje prve može, kajti na- pravili so Hribarju sijajen pogreb, kate- rega so se vdeležila vsa slov. društva Goriška, pevski zbor, potem šolska mla- dina, zastopniki raznih oblastnij in mnogo slovenskejši in tudi italijanskejši ljudstva. — Razna društva, učitelji, šolska mladina, in razni prijatelji so položili vence na rakev rajnega. Kaj več o pogrebu pri- hodnjič.

Tržaško veteransko društvo napravi v nedeljo, dne 5. junija izlet v Devin; odhod iz Trsta točno ob 2½ uri pop.; od- hod iz Devina ob 8½ uri. Vozni listi stanejo 70 soldov, in se dobivajo le do 29. t. m. v uradu društva.

V zvoniku sv. Antona novega je stol za zvonove tako slab, da se mora popra- viti. Vsled tega je c. k. deželno name- stništvo — ker slavnj magistrat se za cerkve ne briga dosti — poslalo proračun za popravc mestnej gospodski, ta pa je sklenola, deželjnemu namestništvu odgo- voriti, naj na to vpliva, da cerkveno načelnštvo na lastne troške popravi, kar treba, če pa to nema dovolj premoženja, pa naj se obrne na ministerstvo, da določi, koliko ima občina za take namene plačevati. — Da bi se v cerkvi oznanjevala ireden- tarska vera, uže davno bi bili izvršeni potrebni popravki, a tu se oznanjuje Kristova vera, in to je kaj drugega.

Iz Višnjana v Istri, kder so dosedaj še vedno gospodarili Lahoni, je došla več- raj telegrafična vest, da so pri občinskih volitvah večraj v III. razredu zmagali hr- vatski narodnjaki z 161 glasovi proti 30 in da je zmaga tudi v drugem razredu mogoča. — Torej tudi v Višnjanu hrvatsko županstvo. Ali so kaj takega Lahoni še pred par leti le sanjali? Lepo je videti, kako lahonski listi prav pridno molče o vseh teh dogodkih. Ali tudi iz Puljsčine dohajajo vesti, da bodo tamošnje mnoge občine gotovo volile le Hrvate. Torej Istra kmalo ne bo več tužna!

Tržaške novosti:

Poberki iz tržaških čas- nikov. „L'Alabarda Triestina“ v svojej nedeljskejši številki piše, da je prevzel c. k. svetovalec, g. B. Trnovec vodstvo prevažnega urada „Pretura Urbana“ in da je to mož nenavadne zmožnosti (di rara intelligenza, che lasciò di se la migliore memoria a Sessana) itd. — Kam hočemo zapisati, da je enkrat lahonski list objek- tivno poročal o Slovincu! To je pač slepa kura, da Lahon stakne pravico.

„Triester Zeitung“ je svojej večeraj- njejši številki poslanca Nabergoja hotela udariti z dopisnikom v „Slov. Narod“, pa je zašla na Venezianovo pot, ker kakor je Venezian Slovence poslal v šolo staro- verecov v Trstu, tako jih zdaj pošilja Trie- sterca v okolico, potem pa jim očita šo- vinizem. — Mestni zbor tržaški, ko sklepa, da je slovenski jezik nepotreben, da skoro škodljiv se po „Triestercejši“ ni krivega storil politike vaskega stolpa, pač pa Slo- venec, ako zahteva, da se tudi njega po- dučuje v rezlanju, risanju itd. v njemu razumljivem jeziku.

Venezianu, Piccoliju je uže to sakri- legij, da se kak Italijan uči nemškega, ali to zastopniki Nemecev ob Adriji ne sma- trajo za šovinizem; Slovenec pa, ki ne odbija od sebe učenja v Avstriji potrebnih jezikov, jim je šovinist. Logik und Schleppträger, wie reimt sich diess? „Piccolo“ se tudi spuša na Nabergoja, hoče igrati ulogo odličnega gospoda, pa mu gre, kakor tistemu kmetu, katerega so prebrisani dijaki preverili, ko je bos hodil, pa čevlje nosil v roki, da nosi ključače. —

„L'Indipendente“ piše o izleta na Sv. Goro, in pravi, da je bilo le 250 ljudi, ki so se bali klicati „Živio“ in razviti svojo zastavo v Gorici. — Na železnici vsak Lahoneček lahko zve, da nas je bilo do 600, kar se pa tiče demonstracij, bi jih bil morda lahonski list rad videl in provociral, da bi nas bil mogel potem to- žiti. — Carattere di volpe italiana!

„Il Mattino“ se laže, da so tržaški izletovci pozno v noč po Gorici razsajali, mej tem ko je znano, da so bili vsi ob 8½ uže na postaji. — Le vedno laž ni podlo ovadstvo.

Ogenj. V ponedeljek zjutraj se je vnela hiša št. 174 v Trsteniku pri Opčinah, lastništvo gosp. Antona Bollè. — Predno so prihiteli gasilci, bila je hiša uže vsa v plamenu ter streha popolnoma pogorela. Vendar pa so po dolgem trudopolnem delu pogasili ogenj in rešili, kar se je rešiti moglo. — Gosp. Bollè ima škode 4 do 5 tisoč goldinarjev. — Tudi v mestu je na- stal vsled neprevidnosti v dveh raznih sta- novanjih ogenj, katerega so pa pogasili domačini, predno so še prišli vatrogasci na pomoč. — Škoda je neizdatna.

Samomori. Zopet je prišel čas, s kojim so samomori tako rekoč stalni in res, skoraj ne preide dan, da ne bi se slišal po koji žalosten slučaj. V ponedeljek je skočil pri Sv. Andreju v morje trgovec Franjo Appollonio iz Pirana in tudi utonil. — Pri njem se ni našlo drugega, kakor listek tržaške zastavljalnice in ta govori dosti jasno o vzroku samomora. — Jurija Lahajner so prijelo straže, ker je iz ljubo- sumnosti hotel politij svojej ljubici obraz s vitrijolom. — V zaporu pa se je nesrečni zaljubljenec obesil na svoj pas. Stražarji so ga opazili ter ga urno odrezali in ga odveli še živega v bolnico.

Policijsko. Zidar Josip S. je naklestil svojega prijatelja slikarja Ciprijana B., da je moral v bolnico. S. je v zaporu. — Anton Back iz Sežane je dobil v prepiru rano, kojoj so mu obvezali v bolnici. — Kdo ga je ranil, se ne ve, ker ga Back izdati neće.

Sodnijsko. 38letni agent Henrik S. z Dunaja je obiskal v svojem poslu učite- ljico Fani R. Komaj je odšel, je učiteljica opazila, da jej je izginol desetak. S. je bil tedaj obtožen tatvine, ker mu se pa ista ni mogla dokazati in je on ni hotel priznati, bil je obtožbe oproščen.

Glavna skupščina društva „Assicura- zioni generali“ obdržavana je prošlogedna pod predsedništvom g. baruna J. Mor- purgo, koji, otvoriv skupščinu, pozdravi prisutne mnogobrojne diomčare, sjetiv se inženira dra. Geiringerja, koji je sagradio veličanstveno sgradu za društvo, zatim spomenu ostavku grofa Dubskey-a, kao društvenog savjetnika, iztaknu, da je ne- mila smrt ugrabila upravne savjetnike gg. princa Giovanelli-a i L. Korizmića, te napokon pozove glavnoga tajnika, g. J. Besso, da izvesti skupščinare o društve- nom djelovanju.

Ovaj reče, da je društvo imalo šteta radi obrtnijskih nevoljah i radi kolere, koja je prošle godine vladala al i posti- gnutim uspjehom ima se biti zadovoljno, ako se uvaži silnu konkurencu od strane drugih društva.

Pošto se je nagradilo dotične pričuve liepom svotom od for. 1.433.585-45, koje već iznose f. 22.918.436-68, i pošto se je uložilo za mjenu vriednosti noveca, koja je narasla narasla na f. 1.333.284-05, i pošto su amortizirani troškovi za pokućstvo nove sgrade, zaključuje se račun koristih i šta- tah sa preostatom od f. 793.481-96, koji se ovako dieli:

Korist nerazdielive bilance A. 1885. f.	572-87
„ požarnog odsjeka f. 373.904-03	
„ prenosnog „ „ 90.423-85	
„ životnog „ „ 86.634-79	
	f. 550.962-67

Gubitak u odsjeku tuče f. 195.063-55	f. 355.899-12
Patrimonialni proizvod bilance A. „	283.809-79
„ „ „ B. „	196.946-62
	f. 837.228-40

od kojih se odbije f. 43.746-44 koje se pribraja osjegovanim na živ- vot uz sudjelovanje i na društvenu korist.

Što čini . . . f. 793.481-96

koji se ovako dieli:	
f. 5.000— u prev. blagajnu činovnikah.	
„ 58.090-90 zakladnoj pričuvi od koristi.	
„ 60.000— izdateci za uplatu dividendah.	
„ 69.709-07 pravilni pripadci ravnateljstvu.	
„ 147.000— redovita divid. po f. 29 40 na dionicu.	
„ 453.000— nadividenda „ „ 90-60	
„ 681-97 prenos na novo.	

f. 793.481-96

Ukupna dividenda, koja će se podie- liti na dionicu po f. 120 u zlatu, što je jednako 300 frank., izplativa dne 2. maja. Životni odsjek ne samo da raste ob- zirom na produkciju, koja iznaša koncem g. 1886 f. 97.782.853-96, t. j. sa viškom od f. 8.452.046.14 obzirom na god. 1885, već počima pružati i utješljivih uspjeha u obrtnom pogledu.

Jamstva pružena od društva iznašaju kako sledi:

društvena glavica f.	5.250.000—
pričuve o koristi i pričuve razpol	3.140.630-63
pričuva nepokretna	1.055.768-40
pričuva za mjenu natečaj vriednosti	1.133.284-05
pričuva u got. za pog uteku bil. A. „	2.048.908-06
zaklada kompenzac bilance B. „	20.849.530-62
pričuva za vieseće štete	961.481-21
divid. za podielit medju osig života „	428.539-07

Ukupno 31. decembra 1886. f. 35.088.149-04

Obzirom na 31. decembra 1885. „ 33.279.016-21 Pričuva o mieni na tečaj vriednosti narasla je na for. 1.333.284.05.

Tiskarna V. Dolenca v Trstu.